

**Комунальний заклад вищої освіти
Київської обласної ради «Академія мистецтв імені Павла Чубинського»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з навчальної роботи

Сергєєнко О.М.

31 серпня 2022 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ПЕДАГОГІКА І ПСИХОЛОГІЯ**

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Галузь знань	02 «Культура і мистецтво»
Спеціальність	025 «Музичне мистецтво»
Освітньо-професійна програма	«Мистецтво співу»
Статус дисципліни	Обов'язкова

Київ - 2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Педагогіка і психологія» для здобувачів вищої освіти галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 025 «Музичне мистецтво», освітньо-професійної програми «Мистецтво співу»

Розробник: Дідук І.А. - кандидат психологічних наук, викладач вищої кваліфікаційної категорії.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри «Мистецтво співу»

протокол № 1 від 30 серпня 2022 р.

Завідувач кафедри _____

1. Опис навчальної дисципліни для ступеня освіти «Бакалавр»

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма Навчання
Кількість кредитів ЄКТС - 3	Рік підготовки: 1- й	
Загальна кількість годин - 180	58	
Кількість модулів – 2 Кількість змістовних модулів - 6	Семестр: 1-2-й	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних - 58 самостійної роботи студента - 64 для заочної форми навчання: аудиторних - 10 самостійної роботи - 170	1-2-й	1-2-й
	Лекції:	
	116	10
	Практичні (семінарські):	
	-	-
Вид підсумкового контролю: Тестовий контроль	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: залік, екзамен	Самостійна робота:	
	64	170

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Сутність навчальної дисципліни «Педагогіка і психологія» розкривається через характеристики психологічних особливостей і закономірностей розвитку особистості в процесі функціонування, розвитку, навчання і виховання. Програма спрямована на:

- розвиток у здобувачів вищої освіти наукових (психолого-педагогічних) уявлень про унікальність та складність процесу розвитку особистості;
- осмислення становлення вітчизняної психолого-педагогічної думки у європейському та світовому контексті;
- забезпечення професійної підготовки майбутнього викладача

мистецького закладу з врахуванням соціальних та освітніх трансформацій.

Мета психологічної складової курсу - вивчення психіки людини та її загальних закономірностей; етапів розвитку і методів психології як науки; психічних процесів (пізнавальних, вольових, емоційних); психічних станів та властивостей. Важливе місце в навчальній дисципліні «Психологія» приділяється питанням вікової психології дітей та проблемі розвитку музичних здібностей у дітей.

Метою педагогічної складової курсу є формування професійної компетентності й особистості майбутнього фахівця, зокрема його наставлення на готовність до педагогічної діяльності, а також розвиток педагогічної культури, спрямованої на увиразнення інтелектуальних особливостей і творчого потенціалу. У дисципліні «Педагогіка» розглядаються питання процесу навчання, змісту освіти, методів, засобів, форм організації навчання та навчального контролю. Розкриваються також наукові основи процесу виховання (сутність, закономірності, принципи, зміст, методи, засоби та форми організації виховання), та її ціннісного компонента. Важливе місце в навчальній дисципліні «Педагогіка» відводиться вивченню практик вітчизняного та світового освітнього простору, особливостям мистецької освіти та арт-педагогіки.

Протягом вивчення предмету здобувачі вищої освіти набувають комплекс загальних та фахових **компетентностей**.

Загальні:

ЗК 3 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 6 Навички міжособистісної взаємодії.

ЗК 8 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 14 Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК 17 Знання зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу та суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Професійні:

ФК 7. Здатність володіти науково-аналітичним апаратом та використовувати професійні знання у практичній діяльності.

ФК 17 Здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, композиторської, диригентської, педагогічної діяльності.

ФК 18 Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці.

Навички soft skills:

- Здатність до саморозвитку (участь у відкритих онлайн-курсах);
- Навички самоорганізації;
- Презентаційні навички;
- Емоційний інтелект та емпатійність.

3. Передумови для вивчення навчальної дисципліни

Пререквізити дисципліни: «Історія України», «Основи філософських знань».

Пререквізити дисципліни: «Методика викладання фахових дисциплін», «Музична педагогіка», «Педагогічна практика».

4. Очікувані результати навчання

Відповідно до освітньо-професійної програми «Музичне мистецтво естради» вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка і психологія» забезпечує досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Вміти здійснювати педагогічну діяльність.	PH 13

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Педагогіка і психологія»:

Очікувані результати навчання	Шифр ПРН
Вміти здійснювати педагогічну діяльність.	PH 13

Після опанування навчальної дисципліни «Педагогіка і психологія» студенти повинні:

Знати та вміти:

- Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків;
- Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел;
 - Аналізувати та пояснювати психічні процеси, стани та властивості, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання;
 - Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань;
 - Розуміння вікових особливостей психологічного розвитку дітей.
- Здатність обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій психологічного дослідження (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) та технології психологічної допомоги.
- Розуміти особливості національної системи навчання та виховання,

шляхи її реалізації у педагогічній практиці.

- Розуміти специфіку процесів навчання та виховання як педагогічного явища, та їхні закономірності.
- Здатність обирати принципи, форми, методи, засоби навчання.
- Знати чинники, що визначають сучасні цілі та зміст процесів виховання, навчання та освіти учнів.
- Знати напрямки і засоби професійного самовдосконалення.

Обов'язковою умовою є вільне володіння державною мовою (усно і письмово).

Під час вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка та психологія» всі студенти зобов'язані неухильно дотримуватися Положення про академічну доброчесність здобувачів вищої освіти КЗВО КОР «Академія мистецтв імені Павла Чубинського».

5. Засоби діагностики та критерії оцінювання результатів навчання.

5.1 Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

є: фронтальне опитування, вибіркоче усне опитування, письмовеопитування, навчальне тестування; виконання практичних завдань та творчих проєктів; самостійна робота студентів (написання доповідей та есе, захист презентацій, словникова робота), вибіркочві види діяльності (курси, участь у студентських конференціях).

5.2 Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Передбачено формативне та сумативне оцінювання.

Протягом навчання постійно здійснюється **поточний контроль**, в кінці кожного модуля - **підсумковий (модульний) контроль**, залік (1 семестр).

Дисципліна завершується **екзаменом**.

Критерії поточного оцінювання знань студентів

Усний виступ та виконання письмового завдання, тестування	Критерії оцінювання
5	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.

4	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.
3	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.
2	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.
1	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.
0	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Модуль 1

Змістовний модуль 1					
Т.1	Т.2	Т.3	Т.4	МК	Разом
Т	С.р.	Есе	С.з.		
5	5	5	5	5	25

Змістовний модуль 2

Т.5	Т.6	Т.7	Т.8	Т.9	Т.10	Т.11	МК	Разом
-----	-----	-----	-----	-----	------	------	----	-------

С.р.	Т	С.р.	Т	Т	Т	С.р.		
5	5	5	5	5	5	5	5	40

Змістовний модуль 3					
Т.12	Т.13	Т.14	Т.15	МК	Разом
У.о	С.р.	С.р	С.р		
5	5	5	5	5	25

Модуль 2

Змістовний модуль 1					
Т.1	Т.2	Т.3	Т.4	МК	Разом
Т	С.з	УО	С.р		
5	5	5	5	5	25

Змістовний модуль 2								
Т.5	Т.6	Т.7	Т.8	Т.9	Т.10	Т.11	МК	Разом
Т	С.р.	Т	С.р	Т	С.р	Т		
5	5	5	5	5	5	5	5	40

Змістовний модуль 3					
Т.12	Т.13	Т.14	Т.15	МК	Разом
Есе	С.р	Т	Т		
5	5	5	5	5	25

Т (тест)

Семінар

Есе

УО (усне опитування)

С.р. (самостійна робота)

Мод. контроль (модульний контроль)

Залік-1

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Самостійна робота	7	35	5	25

Семінарське заняття	1	5	1	5
Усне опитування	1	5	1	5
Тестування	5	25	7	35
Есе	1	5	1	5
Модульний контроль	3	15	3	15
Залік	1	10	-	-
Екзамен	-	-	1	10

Підсумковий модульний (семестровий) контроль знань студентів

Підсумковий модульний контроль проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за період теоретичного навчання. Підсумковий модульний(семестровий) контроль знань студентів здійснюється через проведення аудиторної письмової контрольної роботи або комп'ютерного тестування.

Критерії семестрового оцінювання знань студентів

Рівні навчальних досягнень	100-бальна шкала	Критерії оцінювання навчальних досягнень
		Теоретична підготовка
		Студент
Відмінний	100...90	вільно володіє навчальним матеріалом, висловлює свої думки, робить аргументовані висновки, рецензує відповіді інших студентів, творчо виконує індивідуальні та колективні завдання; самостійно знаходить додаткову інформацію та використовує її для реалізації поставлених перед ним завдань; вільно використовує нові інформаційні технології для поповнення власних знань
Достатній	89-74	вільно володіє навчальним матеріалом, застосовує знання на практиці; узагальнює і систематизує навчальну інформацію, але допускає незначні огріхи у порівняннях, формулюванні висновків, застосуванні теоретичних знань на практиці
Задовільний	73-60	володіє навчальним матеріалом поверхово, фрагментарно, на рівні запам'ятовування відтворює певну частину навчального матеріалу з елементами логічних зв'язків, знає основні поняття навчального матеріалу

Незадовільний	59-35	має фрагментарні знання (менше половини) при незначному загальному обсязі навчального матеріалу; відсутні сформовані уміння та навички; під час відповіді допускаються суттєві помилки.
Неприйнятний	34-1	студент не володіє навчальним матеріалом

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ I Загальна психологія

Змістовий модуль 1. Психологія як наука.

Тема 1-2. Предмет психології як науки, її завдання. Вікова психологія: основні поняття.

Тема 3. Структура психології та місце психології серед сучасних наук.

Тема 4. Поняття про психіку. Свідомість та самосвідомість особистості.

Тема 5-7. Становлення психології як науки та етапи її розвитку. Основні напрямки психології.

Тема 8. Розвиток сучасної вітчизняної психології.

Тема 9-10. Методи психологічних досліджень.

Змістовий модуль 2. Когнітивна та емоційно-вольова сфери особистості.

Тема 11. Увага як форма організації психічної діяльності.

Тема 12-13. Відчуття та сприймання як початкові рівні пізнання

Тема 14-15. Пам'ять та закономірності запам'ятовування.

Тема 16. Мислення та уява як психологічні процеси в умовах діяльності особистості.

Тема 17. Особливості психічного розвитку дитини.

Тема 18-19. Емоційно-вольова сфера. Психічні стани: страх, стрес та прокрастинація.

Змістовий модуль 3. Психологія індивідуальності.

Тема 20-21. Психологія особистості: загальна характеристика.

Тема 22. Темперамент та локус контроль. Характер та акцентуації особистості.

Тема 23-24. Самооцінка як психологічна компетенція.

Тема 25-26. Рівні розвитку здібностей. Музичні здібності.

Модуль II. Загальна педагогіка.

Змістовий модуль 1. Загальна педагогіка.

Тема 1. Педагогіка як наука. Предмет, завдання і функції педагогіки.

Тема 2-3. Світовий освітній процес.

Тема 4-5. Історія педагогічних знань. Історія педагогіки України.

Тема 6-7. Педагогічні методи дослідження. Соціометрія.

Змістовий модуль 2. Теорія навчання і виховання.

Тема 8-9. Дидактичні аспекти змісту та форм навчання. Принципи навчання

Тема 10. Форми організації навчання

Тема 11. Урок як основна форма організації навчання

Тема 12-14. Методи і засоби навчання. Інноваційні педагогічні технології навчання

Тема 15. Аналіз і оцінка навчальної діяльності

Тема 16-18. Теорія виховання. Методи виховання.

Тема 19. Основні напрямки виховання в сучасних умовах. Виховання на

цінностях.

Змістовий модуль 3. Педагогічна майстерність та шляхи її формування.

Тема 20. Поняття педагогічної майстерності.

Тема 21-22. Спілкування як основа професійної діяльності педагога.

Тема 23-24. Моделі спілкування педагога з учнями. Педагогічна техніка вчителя.

Тема 25-26. Арт-педагогіка.

Контрольний модуль.

6.1. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет психології як науки, її завдання. Вікова психологія: основні поняття.

Визначення психології як науки. Зміна і розширення предмета психології з давніх часів до наших днів, доповнення її теоріями і методами інших наук. Система феноменів, що вивчаються сучасною психологією. Поділ психічних явищ на процеси, властивості та стани. Поведінка і діяльність як предмет психології. Загальна характеристика психічного розвитку.

Тема 2. Структура психології та місце психології серед сучасних наук.

Наукова картина світу. Розмежування наукової, популярної, повсякденної психології та парапсихології. Завдання сучасної психології.

Тема 3. Поняття про психіку.

Психіка як об'єкт психології. Умовні й безумовні рефлекси. Перша та друга сигнальні системи. Особливості й форми прояву психіки в поведінці: інстинкти, навички, інтелектуальна поведінка. Умови переходу до вищої форми відображення людської свідомості. Поняття про психіку, її функції. Роль праці та спілкування у виникненні свідомості. Суть відмінностей психіки тварин і людини. Свідомість і мовлення. Свідомість і несвідоме.

Тема 4. Становлення психології як науки та етапи її розвитку.

Донауковий і науковий етапи. Науковий етап: психологія як наука про свідомість (XVII ст.); про поведінку (сер. XIX ст.); про самосвідомість (кінець XIX століття); психіка людини пов'язується з особистістю (початок XX століття). 1879 рік - перша в світі експериментальна лабораторія у Лейпцизі В. Вундта. Основні напрями сучасної психології: психоаналіз, біхевіоризм, гештальтпсихологія, гуманістична та когнітивна психологія. Засновники та основні ідеї теорій.

Тема 5. Розвиток сучасної вітчизняної психології.

Витоки української психологічної думки. Формування предметної області психологічної науки. Видатний внесок І. О. Сікорського. Розвиток в українській психології провідних ідей Г. С. Костюка. Досягнення вітчизняної сучасної

психології.

Тема 6. Методи психології.

Проблема метода дослідження та його значення для науки. Методологія і методи психологічних досліджень. Загальна характеристика психологічного дослідження, основні його етапи. Вимоги до проведення психологічного дослідження. Емпіричні методи: спостереження та самоспостереження, їх пізнавальна роль, переваги та недоліки; експеримент та його види; тести; методи опитування; метод аналізу продуктів діяльності.

Змістовий модуль 2. Когнітивна та емоційно-вольова сфери особистості.

Тема 7. Увага як форма організації психічної діяльності.

Поняття про увагу. Фізіологічні основи уваги. Механізми мозкової діяльності, що забезпечують зосередження на об'єкті. Домінанта (А.Ухтомський). Характеристика уваги: стійкість, переключення, розподіл, обсяг. Види уваги: мимовільна, довільна, післядовільна. Взаємозв'язок якостей уваги і властивостей нервової системи.

Тема 8. Відчуття та сприймання як початкові рівні пізнання.

Рефлекторна природа відчуттів. Рецептори й аналізатори. Класифікація відчуттів. Види відчуттів. Загальні властивості відчуттів: якість, інтенсивність, тривалість, просторова локалізація подразників. Поріг чутливості та його вимір. Сприймання як перспективна діяльність суб'єкта. Характеристика сприймання: предметність, цілісність, структурність, константність, осмисленість. Залежність сприймання від попереднього досвіду і характеру діяльності.

Тема 9. Пам'ять та закономірності запам'ятовування.

Поняття про пам'ять. Класифікація пам'яті: за модальністю (наочно-образна, рухова, емоційна, словесно-логічна), тривалістю зберігання (миттєва, короткочасна, проміжна, довгострокова), цілями діяльності (мимовільна, довільна). Процеси пам'яті: 1. запам'ятовування: мимовільне, довільне, механічне, смислове (логічне); 2. відтворення: впізнавання (повне, неповне), згадування (довільне: пригадування, спогади; мимовільне); 3. забування: проактивне та ретроактивне гальмування. Індивідуальні особливості пам'яті: швидкість, точність і міцність запам'ятовування та готовність до відтворення.

Закономірності запам'ятовування. Крива забування за Ебінгаузом (кількість забутої після заучування інформації спочатку швидко зростає, а потім продовжує наростати дуже повільно). Людина запам'ятовує: 20% - від почутого, 30% - від побаченого; 50% - від побаченого та почутого разом, 90% - від зробленого.

Тема 10. Мислення та уява як психологічні процеси в умовах діяльності особистості. Поняття про мислення. Мислення і чуттєве пізнання. Операції мислення: порівняння, аналіз, синтез, абстракція, конкретизація, узагальнення.

Форми мислення: поняття, судження, умовивід. Класифікація видів мислення.

Тема 11. Особливості психічного розвитку дитини. Психологічні особливості розвитку дитини дошкільного віку. Особливості психічного розвитку дитини молодшого шкільного віку. Особливості психічного розвитку підлітка.

Тема 12. Емоційно-вольові процеси. Психічні стани. Поняття про почуття. Функції почуттів. Емоції. Класифікація емоцій. Вищі почуття: моральні, інтелектуальні, естетичні, практичні. Вольова сфера. Функції волі: спонукальна (активізація діяльності, спрямованої на мету), гальмівна (утримання від небажаних дій, вчинків). Головні етапи вольової дії. Емоційні стани. Афекти. Настрій. Емоційний стрес. Страх. Емоційний інтелект.

Змістовий модуль 3. Психологія індивідуальності.

Тема 13. Психологія особистості: загальна характеристика. Основні теорії та концепції психології особистості. Співвідношення поняття «особистість» з поняттями «індивід», «людина», «індивідуальність», «суб'єкт». Склад і структура особистості.

Тема 14. Психологія індивідуальності.

Поняття про темперамент. Фізіологічні основи темпераменту. Класифікація темпераменту та типологічні якості особистості. Індивідуальний стиль діяльності. Локус контроль.

Поняття характеру. Акцентуації характеру - крайні варіанти психічної норми. Основні типи акцентуації характеру за К.Леонгардом. Психологічні особливості виховання та самовиховання характеру. Ієрархічна модель особистості «Велика п'ятірка».

Тема 15. Самооцінка як психологічна компетенція. Поняття самооцінки та її діагностика. Рівні самооцінки. Формування самооцінки.

Тема 16. Рівні розвитку здібностей. Музичні здібності.

Загальне поняття про здібності і задатки. Задатки - анатомо-фізіологічне підґрунтя здібностей. Умови реалізації задатків як здібностей: діяльність, активна взаємодія з навколишньою дійсністю, навчання та виховання. Структура здібностей: задатки, знання, вміння, навички. Рівні розвитку здібностей: обдарованість, талант, геніальність. Широта: загальні, спеціальні (виявляються у особливих видах діяльності - музиці, математиці, малюванні тощо). Рівні виявлення здібностей: репродуктивний, творчий.

Музичні здібності. Розвиток музичних здібностей. Характеристика компонентів музичних здібностей. Сприймання музики і проєкція особистості.

Змістовий модуль 3. Загальна педагогіка

Тема 1. Педагогіка як наука. Предмет, завдання і функції педагогіки.

Поняття про педагогіку. Виникнення і розвиток педагогіки. Предмет і завдання педагогіки. Зв'язок педагогіки з іншими науками. Система освіти в Україні. Рівні та ступені вищої освіти.

Тема 2. Світовий освітній процес.

Формування та розвиток освіти у провідних розвинутих країнах світу та в Україні. Документи, в яких відображено зміст освіти.

Тема 3. Історія педагогічних знань.

Історію педагогіки і освіти первісного суспільства, Стародавнього світу, Середніх віків, Нового і Новітнього часу. Стадії розвитку педагогіки: народна педагогіка - духовна педагогіка - світська педагогіка. Доробок чеського педагога Я.-А. Коменського. Становлення виховання та освіти в Україні з найдавніших часів до XV ст. Козацька педагогіка. Виникнення і розвиток шкіл в Україні. Братські школи, їхня роль у формуванні національної свідомості, науки та культури. Заснування перших українських академій. Острозька та Києво-Могилянська академії. Виховання і шкільництво Запорізької Січі. Українська педагогічна думка епохи Відродження. К. Ушинський - основоположник наукової педагогіки і реформи школи. Педагогічна діяльність і погляди П. Блонського, С.Шацького, Г. Ващенко та їхній вплив на розвиток української педагогіки. Педагогічна діяльність і літературно-педагогічна спадщина В. Сухомлинського.

Тема 4. Педагогічні методи дослідження. Педагогічне спостереження, бесіда, анкетування, соціометрія.

Тема 5. Дидактичні аспекти змісту та форм навчання

Дидактика як галузь педагогіки, її виникнення і розвиток. Основні категорії дидактики: навчання, освіта, викладання, учіння, знання, уміння, компетенції. Принципи навчання. Система дидактичних принципів. Принципи успішного навчання.

Тема 6. Форми організації навчання. Поняття про форми навчання. Історичні форми організації навчання. Допоміжні форми навчання.

Тема 7. Урок як основна форма організації навчання. Закономірності, принципи і методи навчання. Типи уроків, їх структура. Психолого-дидактичні та гігієнічні вимоги до уроку у загальноосвітньому навчальному закладі. Визначення мети уроку. Основні критерії ефективності уроку. Планування уроків різних типів. Самоаналіз уроку.

Тема 8. Методи і засоби навчання.

Поняття про метод і прийом навчання. Проблема класифікації методів навчання. Сутність і зміст методів навчання. Методи організації та самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності. Методи стимулювання і мотивації учіння. Методи

контролю і самоконтролю в навчанні. Бінарні методи навчання. Вибір методів навчання. Засоби навчання.

Інтерактивні методи навчання. Поняття про методи інтерактивного навчання, механізм їх вибору. Інноваційні педагогічні технології навчання. Інноваційна спрямованість педагогічної діяльності. Передовий педагогічний досвід і впровадження досягнень педагогічної науки. Критерії педагогічних інновацій. Дистанційна освіта.

Тема 9. Аналіз і оцінка навчальної діяльності. Стимулююча та корекційна роль оцінки. Форми контролю. Критерії оцінювання. Психолого-педагогічні вимоги до перевірки та оцінки знань, умінь і компетенцій. Види контролю: попередній, поточний, періодичний та заключний. Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів за 12-бальною шкалою оцінювання.

Тема 10. Теорія виховання. Методи виховання.

Визначення поняття виховання. Поняття про процес виховання. Структура процесу виховання. Мотиви виховання. Класифікація методів виховання. Засвоєння цінностей.

Тема 11. Основні напрямки виховання в сучасних умовах. Виховання на цінностях.

Процес виховання як система. Особливості виховного процесу. Загальні закономірності процесу виховання. Принципи виховання. Характеристика принципів виховання.

Змістовий модуль 3. Педагогічна майстерність та шляхи її формування. Тема 12. Педагогічна майстерність викладача та її елементи.

Педагогічна майстерність викладача та ступені її розвитку. Провідні складові педагогічної майстерності. Педагогічні компетенції. Педагогічна техніка викладача. Самовдосконалення викладача.

Тема 13. Спілкування як основа професійної діяльності педагога.

Психологічні закономірності спілкування. Моделі спілкування педагога з учнями.

Тема 14. Професійна майстерність викладача мистецької школи.

Педагогіка і мистецтво.

Тема 15. Арт-педагогіка як особливий напрямок в педагогіці. Арт-педагогічні технології.

6.3 Структура навчальної дисципліни

Назви змістових	Кількість годин
-----------------	-----------------

модулів і тем	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		Л	С	пр.р	Інд	сам.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1 Загальна психологія.												
Змістовий модуль 1. Психологія як наука												
Тема 1-2. Предмет психології як науки, її завдання. Вікова психологія.	6	4	-	-	-	2	21	1	-	-	-	20
Тема 3. Структура психології та місце психології серед сучасних наук.	2	2	-	-	-	2						
Тема 4. Поняття про психіку. Свідомість та самосвідомість особистості	6	2	-	-	-	4						
Тема 5-7. Становлення психології як науки та етапи її розвитку.	10	8	-	-	-	2	21	1	-	-	-	20
Тема 8. Розвиток сучасної вітчизняної психології.	4	2	-	-	-	2						
Тема 9-10. Методи психологічних досліджень	6	4	-	-	-	2						
Модульний контроль	-	-	-	-	-	-						
Разом за змістовим модулем 1	34	22	-			14						
Змістовий модуль II. Когнітивна та емоційно-вольова сфери особистості.												
Тема 11. Увага як форма організації психічної діяльності.	2	2	-	-	-	2	21	1	-	-	-	20

Тема 12-13. Відчуття та сприймання як початкові рівні пізнання	6	4	-	-	-	2						
Тема 14-15. Пам'ять та закономірності запам'ятовування.	6	4	-	-	-	2						
Тема 16. Мислення та уява як психологічні процеси в умовах діяльності особистості.	4	2	-	-	-	2						
Тема 17. Особливості психічного розвитку дитини	2	2	-	-	-	-						
Тема 18-19. Емоційно-вольові процеси. Психічні стани.	10	6	-	-	-	2						
Модульний контроль	-	-	-	-	-	-						
Разом за змістовим модулем 2	28	20	-	-	-	10						
Змістовий модуль III. Психологія індивідуальності.												
Тема 20-21. Психологія особистості: загальна характеристика.	4	4	-	-	-	-	21	1	-	-	-	20
Тема 22. Темперамент та локус контроль. Характер та акцентуації особистості.	4	2	-	-	-	2						
Тема 23-24. Самооцінка як психологічна компетенція.	6	4	-	-	-	2						

Тема 25-26. Рівні розвитку здібностей. Музичні здібності.	6	4	-	-	-	4							
Модульний контроль.	-	-	-	-	-	-							
Разом за змістовим модулем 3	22	14	-	-	-	8							
Всього	90	58	-	-	-	32	84	4	-	-	-	-	80

Модуль II Загальна педагогіка.

Змістовий модуль 1. Педагогіка як наука

Тема 1. Педагогіка як науки. Предмет, завдання та функції. Вікова педагогіка	6	4	-	-	-	2	21	1					20
Тема 2-3. Світовий освітній процес.	6	4	-	-	-	2							
Тема 4-5 Історія педагогічних знань. Історія педагогіки України.	6	4	-	-	-	2							
Тема 6-7. Педагогічні методи дослідження. Соціометрія	6	4	-	-	-	2							
Модульний Контроль	-	-	-	-	-	-							
Разом за змістовим модулем 1	24	16	-	-	-	8							

Змістовий модуль II. Теорія навчання і виховання

Тема 8-9. Дидактичні аспекти змісту та форм навчання. Принципи навчання	6	4	-	-	-	2	21	1					20
Тема 10. Форми організації навчання.	4	2	-	-	-	2							
Тема 11. Урок як основна форма організації навчання	2	2	-	-	-	-							
Тема 12-14. Методи і засоби навчання Інтерактивні методи навчання	8	6	-	-	-	2							
Тема 15. Аналіз і оцінка навчальної діяльності	4	2	-	-	-	2							
Тема 16-18. Теорія виховання. Методи виховання.	8	6	-	-	-	2	21	1					20
Тема 19. Основні напрямки виховання в сучасних умовах. Виховання через цінності.	4	2	-	-	-	2							
Модульний Контроль	-	-	-	-	-	-							
Разом за змістовим модулем 2	36	24	-	-	-	12							
Змістовий модуль III. Педагогічна майстерність та шляхи її формування													
Тема 20-21. Поняття педагогічної майстерності.	6	4	-	-	-	2	23	1					22
Тема 22-23. Спілкування як основа	6	4	-	-	-	2							

професійної діяльності педагога													
Тема 24-25. Професійна майстерність викладача мистецької школи	6	4	-	-	-	2							
Тема 26-27. Арт-педагогіка	10	4	-	-	-	6							
Модульний Контроль	2	2	-	-	-	-							
Разом за змістовим модулем 3	30	18	-	-	-	12							
Всього за модулем 2	90	58	-	-	-	32	86	4					82
Екзамен	2	2	-	-	-	-		2	-	-	-	-	-
РАЗОМ	180	114	2	-	-	64	180	10	-	-	-	-	170

6.4 Самостійна робота

Психологія

1. Основні напрями розвитку психології.
2. Виникнення і розвиток свідомості.
3. Свідоме і несвідоме.
4. Самосвідомість особистості.
5. Принципи і методи дослідження сучасної психології.
6. Проективні методи дослідження психіки.
7. Співвідношення понять «індивід», «особистість», «індивідуальність».
8. Біологічне і соціальне у структурі особистості.
9. Самооцінка як інтегральна характеристика особистості.
10. Засоби активізації мислення.
11. Умови підвищення ефективності пам'яті.
12. Сутність та зміст поняття «Емоційний інтелект».
13. Мотиваційна сфера особистості
14. Стрес і шляхи його подолання.
15. Прокрастинація як психологічний феномен.
16. Особливості психічного розвитку особистості дошкільного віку.

17. Особливості психічного розвитку особистості молодшого шкільного віку.
18. Становлення особисті в підлітковому віці.
19. Вікові кризи в житті дитини. Характеристика кризових періодів.
20. Психологічні відмінності хлопчиків і дівчат.
21. Психологічні особливості білінгвізму.
22. Задатки і здібності як генетичний аспект особистості.
23. Арт-терапія як вид колективної роботи.
24. Психологічна сутність творчості.
25. Психологічні аспекти творчої особистості.
26. Особливості становлення музичних (художніх) здібностей у дитинстві.
27. Поняття про музичний слух.
28. Музикотерапія в розвитку дитини.
29. Спілкування як умова розвитку особистості.
30. Психологічні закономірності формування індивідуального іміджу сучасного педагога.

Педагогіка

1. Система освіти в Україні, тенденції та перспективи розвитку.
2. Педагогічні моделі освіти (європейська модель освіти, американська модель освіти, радянська модель освіти, японська модель освіти).
3. Теорія і практика «вальдорфської школи» (Р.Штайнер).
4. Теорія і практика шкіл «вільного виховання» (М.Монтессорі).
5. Виховні ідеали Київської Русі.
6. Суть виховання в козацькій педагогіці.
7. Гуманізм педагогічних ідей Й. Песталоцці.
8. Суть категорії «мета виховання» в педагогічних концепціях Я.А.Коменського.
9. Проблеми розвитку української національної школи у творах Б.Д.Грінченка.
10. Сутність педагогічного гуманізму В.О.Сухомлинського.
11. Педагогічна діяльність та педагогічні ідеї М. Драгоманова.
12. Януш Корчак - видатний педагог, автор праць із теорії й практики виховання.
13. О. Духнович про роль школи і вчителя.
14. Роль жінки-педагога у становленні педагогічної освіти в Україні.
15. Дидактика як галузь педагогіки, її основні категорії дидактики.
16. Методи навчання та їх класифікація.
17. Прийоми навчання.

18. Організаційні форми навчання.
19. Науково-методичне забезпечення навчального процесу
20. Урок - основна форма організації навчання.
21. Елементи уроку.
22. Взаємозв'язок типу і структури уроку. Основні вимоги до уроку.
23. Урок музичного мистецтва в сучасній українській школі.
24. Методи навчання музики в сучасній школі.
25. Процес виховання, його структура і рушійні сили.
26. Структура процесу виховання.
27. Мета і завдання виховання. Закономірності виховання.
28. Методи та прийоми виховання.
29. Фольклор як засіб морально-естетичного виховання.
30. Арт-педагогіка як особливий напрямок у педагогіці.

7. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

(у разі потреби)

1. Робоча програма.
2. Електронний курс на платформі Moodle.
3. Плани семінарських занять.
4. Ілюстративні матеріали.
5. Аудіо та відеоматеріали.
6. Інтерактивна дошка.
7. Ситуативні задачі.
8. Навчальні та контрольні тести у курсі.
9. Методичні рекомендації до написання рефератів та доповідей, виконання самостійної роботи.
10. Методичні рекомендації створення ментальних карт.
11. Перелік питань до екзамену.
12. Банк тестових запитань в електронному курсі на платформі Moodle.

8. Методичні рекомендації

8.1. Методичні вказівки щодо написання реферату

Тема реферату обирається слухачем самостійно, виходячи із запропонованого переліку.

Обсяг реферативної роботи має складати - 12-20 сторінок. До загального обсягу роботи не входять додатки, глосарій, список використаних джерел, таблиці

та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Але всі сторінки зазначених елементів підлягають суцільній нумерації (у правому нижньому куті). Робота має бути надрукована з дотриманням стилістичних і граматичних норм. У тексті обов'язково повинні бути посилання на літературу та інші джерела, що використовувалися при підготовці реферату.

Текст реферативної роботи викладається державною мовою на стандартних аркушах формату А-4.

У тексті не допускаються порожні рядки (окрім відступів між ілюстраціями і текстом), зайві пробіли. Абзаци позначати тільки клавішею «Enter». Слідкувати за правильним використанням дефісу (-) і тире (—).

Оформлення тексту: робота друкується шрифтом Times New Roman, 14 кеглем; вирівнювання - «За шириною»; міжрядковий інтервал «Полуторний» (1,5 Lines); абзацний відступ - п'ять знаків (1,25 см); верхнє і нижнє поле - 2 см., ліве - 3 см, праве - 1 см. Назву розділу друкують маленькими літерами (перша велика) з абзацного виступу.

Структура реферату:

План.

Вступ (1-2 сторінки) - обґрунтовується актуальність теми, її особливості (підстави, причини, проблемну ситуацію, що зумовили необхідність написання реферату); зазначаються предмет та об'єкт дослідження; виділяються завдання роботи.

Основна частина. Розділ 1 - наводяться основні теоретичні, експериментальні дослідження з теми; визначається сутність проблеми, основні чинники, що зумовлюють розвиток явища або процесу, який вивчається; наводиться перелік основних змістових аспектів проблеми, які розглядалися вченими; визначаються недостатньо досліджені питання, з'ясовуються причини їх недостатньої розробки.

Розділ 2 - дається поглиблений аналіз сучасного стану процесу або явища; особлива увага приділяється виявленню нових ідей та гіпотез, експериментальним даним, новим методикам, оригінальним підходам до вивчення проблеми; аналіз практики.

Висновки (2-3 сторінки) - містить узагальнені висновки, рекомендації, пропозиції; висловлюються власні думки щодо перспектив розвитку проблеми.

Список літератури - включають публікації переважно останніх 5-10 років. Кількість +15. Наводиться в кінці тексту відповідно до алфавіту чи появи посилання у тексті.

Посилання на літературу - необхідно подавати у такому вигляді: [2], або [3, с. 28-30].

Поради: У рефераті послідовно розкривайте всі передбачені планом питання, обґрунтуйте, пояснюйте основні положення, підкріплюйте їх конкретними прикладами і фактами. Формулюйте думки чітко, просто, правильно і недвозначно (щоб і самому було зрозуміло), а також прагніть логічно структурувати текст. Щоразу треба пам'ятати, що Ваш реферат хтось читатиме і прагнутиме зорієнтуватися в ньому, щоб швидко знайти відповідь на питання, які його цікавлять (заодно уявіть себе на місці такої людини).

8.2.Індивідуальні завдання.

Орієнтовна тематика рефератів:

1. Мотивація успіху.
2. Характеристика тривожної особистості.
3. Розвиток мисленневих операцій учнів.
4. Умови ефективного спілкування вчителів і учнів.
5. Причини неуспішності учнів.
6. Основні прийоми активізації уваги учнів на уроках.
7. Психологічний профіль А.Ейнштейна (або іншого митця).
8. Причини забування та шляхи їх подолання.
9. Психологічні проблеми комп'ютеризації навчання.
10. Розвиток творчого мислення учнів.
11. Особливості формування творчої уяви.
12. Виявлення творчих здібностей учнів.

8.3.Алгоритм створення ментальної карти:

1.Напишіть на середині аркуша паперу поняття, можете обвести його в коло. Переконайся, що розмір аркуша паперу є відповідним. Кладіть аркуш горизонтально. Таку карту зручніше читати.

2.Намалюйте декілька ліній, що йдуть від кола. Кількість ліній дорівнює центральним поняттям. На кожній лінії напишіть підтему, що відповідає основній темі в центрі. Вони означають основні розділи карти. Так організуйте простір аркуша, щоб не залишалось порожнього місця, а гілки не розміщувалися дуже

щільно. Важливо і те, що гілки повинні бути живими, гнучкими, загалом, органічними. Довжина лінії повинна дорівнювати довжині слова.

3. Пишіть друкованими літерами, якомога ясно і чітко. Варіюйте розмір літер і товщину ліній залежно від ступеня важливості ключового слова.

4. Обов'язково використовуйте різні кольори для основних гілок. Це допомагає цілісному і структурованому сприйманню. Колір також допомагає виділяти і структурувати думки. Так, на думку Тоні Б'юзена, для особливо важливих питань бажано виділяти гілки теплими кольорами, а написи над ними робити ахроматичними (чорний і сірий). Однак не перевантажуйте візуалізацію.

5. Від цих ліній можна провести додаткові тонші лінії для під категорій або питань до підтем. Пишіть на кожній лінії тільки одне ключове слово.

6. Намагайтеся знайти якомога більше понять та правильно розмістити їх на карті. Подібний спосіб запису дозволяє ментальній карті необмежено рости і доповнюватися. Від цього залежить оцінювання вашого проекту.

7. Використовуйте також малюнки і символи (для центральної теми малюнок обов'язковий).

Для створення ментальних карт зручно використовувати різні онлайн додатки веб-сервісів. Зокрема, це такі безкоштовні онлайн додатки для створення ментальних карт як Coogole - www.coggle.it, Xmind - www.xmind.net, MindMeister - www.mindmeister.com.

8.4.Орієнтовні питання до заліку:

Змістовий модуль 1. Психологія як наука.

1. Предмет психології як науки, її завдання.
2. Становлення психології як науки та етапи її розвитку.
3. Методи психологічних досліджень.
4. Поняття психологічних процесів, станів та властивостей.
5. Увага як форма організації психічної діяльності.
6. Відчуття. Класифікація відчуттів.
7. Сприймання як початковий рівень пізнання.
8. Відчуття, їх властивості. Класифікація відчуттів. Різновиди відчуттів.
9. Пам'ять. Процеси пам'яті. Види пам'яті.
10. Закономірності запам'ятовування.
11. Поняття про мислення як вищу форму пізнавальної діяльності.
12. Мисленнєві операції, види мислення.
13. Уява. Структура уяви. Види уяви. Процеси уяви.
14. Емоційно-вольова сфера.

15. Темперамент та локус контроль.
16. Характер та акцентуації особистості.
17. Рівні розвитку здібностей. Ознаки творчої діяльності.
18. Особистість та її формування. Структура особистості.
19. Індивід, індивідуальність, особистість.
20. Самооцінка як форма прояву індивідуальної самосвідомості.

Змістовий модуль 2. Загальна педагогіка.

1. Предмет і завдання педагогіки, її значення в житті людини.
2. Предмет, завдання і функції педагогіки.
3. Галузі педагогіки. Зв'язок педагогіки з іншими науками.
4. Методи педагогічного дослідження.
5. Основні етапи розвитку педагогіки.
6. Видатні українські педагоги: А. С. Макаренко, В. О. Сухомлинський.
7. Дидактика. Принципи навчання.
8. Основні категорії дидактики: навчання, освіта, викладання, учіння, знання, уміння, компетенції.
9. Форми організації навчання.
10. Урок як основна форма організації навчання.
11. Поняття про метод і прийом навчання.
12. Класифікації методів навчання.
13. Цифрові технології навчання.
14. Аналіз і оцінка навчальної діяльності.
15. Мета, функції, зміст виховання.
16. Поняття «виховання» та принципи виховання.
17. Види та методи виховання.
18. Виховання на цінностях.
19. Поняття педагогічної майстерності.
20. Спілкування як основа професійної діяльності педагога.

9. Методи викладання

Пояснювально-ілюстративний (інформаційно-рецептивний) виклад спрямований на повідомлення інформації різними засобами, у тому числі з використанням новітніх технічних засобів навчання: лекції (вступна лекція, лекція-бесіда, лекція-діалог, інтерактивна лекція з використанням мультимедійних презентацій).

Репродуктивний метод полягає у відтворенні інформації студентом у певній логічній послідовності.

Проблемний виклад - проблемні диспути, семінарські заняття.

Евристичний метод - метод навчання, за якого певні елементи знань відомі заздалегідь, а інші відомості здобувачі вищої освіти доповнюють, узагальнюють та розв'язують самостійно.

Дослідницький метод - реалізація завдань, що потребують креативного підходу та інтенсифікації наукового пошуку (підготовка презентацій та ментальних карт, складання словника, робота з таблицею, участь у творчих проектах та студентських конференціях).

Ініціативне самонавчання, що передбачає самостійну роботу на основі підручників, посібників, методичних порад, курсів неформальної освіти, інтернет-ресурсах, освітньої платформи Moodle.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література:

1. Москалець В. П. Загальна психологія : підручник. / В. П. Москалець. – К. Ліра–К., 2020. - 564 с. URL: <http://194.44.152.155/elib/local/sk/sk814182%20.pdf>
2. Дуткевич Т.М. Загальна психологія. Теоретичний курс. – К.: Центр навчальної літератури, 2019. – 388 с.
3. Ільїна Н.М. Психологія творчості та обдарованості. - Суми:Університетська книга, 2020. - 227 с.
4. Максименко С. Д. Загальна психологія: Навч. посіб. Видання 3-є, перероблене та доповнене. - К.: Центр навчальної літератури, 2017. - 272 с.
5. Варій М. Й. Загальна психологія.: підр. [для студ. вищ. навч. закл.] / М. Й. Варій - [3-тє вид.]. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 1007 с.
6. Павелків Р.В. Загальна психологія. Підручник. - К.: Кондор, 2009. - 576с. URL: <https://westudents.com.ua/glavy/77227-13-zavdannya-suchasno-psiholog.html>
7. Приходько Ю.О., Юрченко В.І. Психологічний словник-довідник: Навч. посіб., 4-те вид., випр. і доп. – К.: Каравела, 2020. – 418 с.
8. Основи психології та міжособове спілкування: навчальний посібник (ВНЗ І-ІІІ р. а.) / Л.В. Засекіна, Т.В. Пастрик. – В-во: «Медицина», 2018.
9. Вікова психологія: Хрестоматія : навч. посіб. для студентів ВНЗ / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова ; упоряд. Л. В. Долинська, Т. М. Лисянська, Л. М. Ширяєва. - Київ : Каравела, 2014. - 487 с.

Допоміжна література:

1. Загальна психологія: Хрестоматія: Навч. посіб. / О.В. Скрипченко, Л.В. Долинська, З.В. Огороднійчук. - К.: Каравела, 2008. – С.554-639.

2. Дрозденко К. С. Загальна психологія в таблицях і схемах: Навч. посібник /К.С.Дрозденко. – К. : Професіонал, 2004. - 304 с.
3. Корольчук М. С. Психологія: Схеми, опорні конспекти, методики: навч. посіб./ за заг. ред. М.С.Корольчука. /М.С.Корольчук. - К. : Ельга; Ніка-Центр, 2009. -320 с.
4. Копець Л. В. Психологія особистості: Навч. Посіб./ Л. В. Копець - К.: Вид.дім «Києво-Могилянська академія», 2007. - 460 с.
5. Основи психології / За ред. О.В.Киричука, В.А.Роменця. - Вид. 4-е.- К.,1999. – 246 с.
6. Титаренко Т.М. Сучасна психологія особистості. - К.: Марич, 2009. - 232 с.(серія «Психологічний інструментарій»).
7. Психологія та педагогіка. Зб. міні-кейсів / [Л. А. Колесніченко, М. І. Радченко, В. В. Сгадова та ін.] ; за заг. ред. Л. А. Колесніченко. - К. : КНЕУ, 2010. – 362 с.

Література для читання:

- Пол Клейнман Психологія 101. Факти, теорія, статистика, тести й таке інше; Психологія. Люди, концепції, експерименти
- Ерік Берн Ігри, в які грають люди.
- Алан піз Мова жестів.
- Юлія Гіпенрейтер Особистість та її формування.
- Кові Стівен Р. 7 навичок високоефективних людей. Потужні інструменти розвитку особистості.
- Еріх Фром Втеча від свободи; Мистецтво любові.
- Дейл Карнегі Як перестати турбуватися і почати жити.
- Віктор Франк Людина в пошуках справжнього сенсу; Лікар та душа. Основи логотерапії.
- Д.Мюрієл та Д.Дороті Народжені вигравати.
- Джон Грей Жінки з Венери, чоловіки з Марсу.
- О.Сергєєва, В. Тарасов Як підняти самооцінку і стати впевненим у собі.
- Б.Трейсі Зроби це зараз.
- Д.Рока Мозок: інструкція про використання.
- Наука за 30 секунд. Психологія. 50 найвизначніших психологічних теорій, які можна пояснити за півхвилини / пер. з англ. К.Дем'янчук. – Київ : Форс Україна, 2020. – 160 с.
- Б'юзен Т. Мапа думок. Докладний посібник із вивчення і застосування найпотужнішого інструмента мислення у світі : Тоні Б'юзен ; переклад з англ. Олени Замовської. – Львів : Видавництво Старого Лева, 2021. – 224

Онлайн-курси та ресурсні матеріали:

- Посібник «Твоя Сила. Практикум для дітей та підлітків» [Світлана Ройз] (<https://drive.google.com/file/d/1uuz5V8qJyaGHp6znC4l1hcbFvkWMKP6/view?usp=sharing>)
- Посібник «Стресостійке дитинознавство» [Світлана Ройз] (https://drive.google.com/file/d/1GqN1EfJxqlLtyORDcqmxQ0j2H9_PmP6/view?usp=sharing)
- Ресурсна скриня [Світлана Ройз] (https://drive.google.com/file/d/1fnhrRd6l7Tdu_ao7ttZbcOxSI-cMci_M/view?usp=sharing)
- Анімоване пояснення стресу дітям і дорослим [NATAL Israel] (<https://www.youtube.com/watch?v=vsUrU8yjXu0>)
- Техніка терапевтичного теплінгу для стабілізації психоемоційного стану [Self Help for Trauma] (<https://www.youtube.com/watch?v=UDl1cEG9664>)
- Протидія та попередження булінгу (цькуванню) в закладах освіти [Prometheus] (https://courses.prometheus.org.ua/courses/course-v1:MON+AB101+2019_T2/about)
- Безпека дитини - відповідальність кожного дорослого [Центр гідності дитини УКУ, запис в групі відбувається періодично] (<https://online.ucu.edu.ua/courses/course-v1:UCU+EC6+2022/about>)
- Серія вебінарів для освітян «Спільно для вчителів» про самопідтримку та допомогу дітям у навчанні під час війни [«Навчай для України», «Простір Толерантності»] (<https://www.youtube.com/playlist?list=PLxHIykyO7ftYUNu6AhW4Nbkum1sLi4C6w>)
- Серія вебінарів на теми втрати, горювання, стратегій підтримки, самопомоги, тощо [Національна психологічна асоціація за сприяння ПРООН] (<https://www.youtube.com/playlist?list=PL0-qYICkWMvfoEvlQGXFQFN8sOU-0yt3e>)
- Вебінар «Перша психологічна допомога» [Центр здоров'я та розвитку «Коло сім'ї», спікерка: Галина Нетлюх]» (<https://youtu.be/BCizv3B3PYQ>)
- Серія коротких відеоуроків «Навчаємось мінній безпеці» [UNICEF Ukraine] (<https://www.youtube.com/playlist?list=PLJ2-31j4oXT7YNWjqt5fV70BK3pqs5pW->)
- Сміливі навчати. Онлайн-курс про вчителювання у час кризи [EdEra, "Навчай для України"] (<https://study.ed-era.com/uk/courses/course/1762>)
- Психологічна безпека дорослих і дітей під час повітряної тривоги у школі [Zrozumilo!] (<https://courses.zrozumilo.in.ua/courses/course-v1:EEF+EEF-029+sept2022/about>)
- Перша психологічна допомога учасникам освітнього процесу під час та після завершення воєнних дій [Інститут модернізації змісту освіти] (<https://hryoutest.in.ua/courses/programa-pidvishchennya-kvalifikaciji-psihologichnoji->

[pidtrimki-dlya-osvityan-ta-batkiv\)](#)

- Техніки для плекання психологічної стійкості [Український інститут когнітивно-поведінкової терапії] (https://i-cbt.org.ua/resilience-academy/?fbclid=IwAR23osPwNJg7c8Dr7KAGeanb65UcdY2jL-HvJFwA5qSeE_Ak3f8TzEP9nIg)

- Телеграм-канал «Дитячі історії у недитячий час» про те, як пояснити дітям події в країні (https://t.me/dytyachi_istorii)

- Методичний посібник для педагогів «Психосоціальна підтримка в кризовій ситуації» [Сергій Богданов, Оксана Залеська] (<https://drive.google.com/file/d/1943on4Oo873rhyzPSTmtZO3MbAiTviNy/view?usp=sharing>)

- Навчайтесь вчитись: Потужні розумові інструменти для опанування складних предметів